

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психотерапія у роботі з сексуальністю

Освітня програма «Клінічна та реабілітаційна психологія другий
(магістерський) освітній рівень

Спеціальність **053 «Психологія»**

Галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” __ 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Психотерапія у роботі з сексуальністю» для студентів галузі знань **05 «соціальні та поведінкові науки»**, спеціальності **053 «Психологія»** за Освітньою програмою «Клінічна та реабілітаційна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти – 2020. – 15 с.

Розробник: **Федик Оксана Василівна**, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної

психології. Протокол від “21” вересня 2020 р. № 2

Завідувач кафедри загальної та клінічної психології

(Москалець

В.П.)

“21” вересня 2020 р.

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол від “24” вересня 2020 р. № 2

Голова

(Пілецька Л. С.)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна (за вибором)	
	Спеціальність : 053 «Психологія»		
Модулів –	Клінічна та реабілітаційна психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів –		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній рівень: другий (магістерський) рівень вищої освіти	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
54 год.	год.		
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Психологія сексуальності сформувалася, об'єднавши в собі анатоμο-фізіологічні, психологічні, медичні (насамперед сексологічні), соціальні, історико-культурологічні аспекти. Програма курсу передбачає оволодіння студентами базових знань з проблем сексуальності людини і сексуальних відносин між людьми, методами дослідження чоловічої і жіночої сексуальності. Психотерапія у роботі з сексуальністю не лише виконує прямі функції (лікувальну, профілактичну, реабілітаційну), а й сприяє загальному розвитку особистості за рахунок удосконалення самоусвідомлення та подолання внутрішніх і міжособистісних конфліктів, виробленню адекватних поведінкових і емоційних реакцій на зовнішні подразники, кращому розумінню інших людей. Дана дисципліна розкриває та формує сексуальну культуру, установки і цінності на основі сучасних наукових знань з психології сексуальності, які дадуть можливість зберегти своє сексуальне і репродуктивне здоров'я, розуміти сексуально обумовлені особливості поведінки людей, розпізнавати сексуальні дисфункції і девіації. Студенти ознайомляться з основними методами профілактики, діагностики та терапії сексуальних порушень.

Мета курсу: ознайомлення студентів із закономірностями та основними етапами психосексуального розвитку людини, становленням статевої самосвідомості, статевої поведінки, психосексуальної орієнтації, а також поняття "статевої конституції", етапами копулятивного циклу, особливостями чоловічої та жіночої сексуальності, здійснити аналіз порушень статевої функції та сексуальні перверзії у чоловіків та жінок. Психотерапевтична діяльність — це різновид міжособистісного спілкування, а взаємини терапевта і клієнта у більшості випадків вважається провідним засобом психотерапевтичного впливу. Студентам пропонується розглянути сучасні методи психотерапії у роботі з сексуальністю.

Цілі курсу: забезпечувати реалізацію системного підходу до висвітлення соціокультурних та психологічних аспектів сексуальності, психологічних закономірностей сексуальної поведінки, озброїти студентів знаннями з проблем вікових особливостей сексуальної поведінки, психології подружнього статевого життя, психології статевих розладів. Ознайомлювати студентів з особливостями врахування соціокультурних та психологічних аспектів сексуальності у роботі психолога із клієнтами. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для покращення результатів роботи з сексуальністю.

Результати навчання (компетентності)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11 Здатність до самоосвіти та саморозвитку.

СК 4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК 5. Організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК 7. Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 9. Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК 11. Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, лікування, та реабілітації.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР12. Застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження, відновлення здоров'я та реабілітації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сексологія як наука. Норма у сексології.

Сексологія як міждисциплінарна галузь наукового знання. Поняття норми у сексології. Сексуальна норма і патологія: визначення, критерії, види норми. Відносність норми. Соціально-етичний аспект сексуальної норми. Медико-психологічний аспект сексуальної норми. Оптимальна, прийнятна та припустима сексуальні норми, які є клінічною нормою, отже не потребують терапевтичного втручання. Індивідуальна та партнерська норма. Критерії оцінки сексуальної норми. Статева конституція. Трохандерний індекс. Етичні особливості досліджень сексуальності Міждисциплінарні зв'язки психології сексуальності.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312
- 3.Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304

Тема 2.Психотерапія як професійна діяльність.

Психотерапія як галузь психологічних знань і специфічна практика Сутність, об'єкт і предмет психотерапії Основні моделі психотерапевтичної допомоги Понятійний апарат психотерапії Психотерапія як наука і як мистецтво. Моделі психотерапії. Мета, завдання і принципи діяльності психотерапевта. Мета і завдання психотерапії. Базові принципи психотерапії Особистість психотерапевта

1. Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник. /Н.В.Каліна. – К.: Академвидав,2010.
- 2.Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
2. Основы психотерапии: Учебное пособие для студентов вузов, которые обучаются по спец. «Психология», «Соц.педагогика» / Л.Ф. Бурлачук, И.А.Грабская, А.С.Кочьян. – К.: Ника-Центр, 1999.

Тема 3.Сучасні методи психологічної корекції сексуальних проблем.

Методи психологічного дослідження сексуальності. Характеристика методів: 1). раціональна психотерапія. 2). гіпнотерапія, функціональний тренінг. 3). аутогенний тренінг. 4). систематична десенсибілізація. 5). тренінг м'язів тазового дна, аутостимуляційний тренінг. 6). сексотерапія.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312
- 3.Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.

Тема 4 Психологічні аспекти сексуальності.

Психологічні аспекти сексуальності чоловіка та жінки. Соціокультурні аспекти сексуальності. Аспекти сексуальності: біологічний, психологічний, клінічний, поведінковий, правовий, культурний. Моделі сексуальності. Психогідравлічна модель. «Гіпотеза редукції стимул-реакції». Концепція сексуальної збудливості Р. Уейлена. Екологічна модель (модель двох компонентів). Теорія «сексуального сценарію», запропонована У. Саймоном і Д. Ганьоном. Еволюційна, теологічна, біхевіоральна. Психотерапевтичні підходи в терапії вторинних сексуальних розладів. Психоаналітична концепція в роботі з сексуальними проблемами.

- 1.Келли Г. Основы современной сексологии. – СПб., Харьков, 2000.
- 2.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312
- 3.Седих К.В. Психологія сім'ї:навч.посіб./К.В.Седих.-К.: ВЦ»Академія»,2015.-192 с

Тема 5. Основні принципи класифікації розладів у сексології.

МКХ-10. Американська класифікація розладів. Розлади складових копулятивного циклу за Г. С. Васильченком. Розлади статевої пренатальної диференціації. Розлади статевого потягу (лібідо). Розлади скерованості потягу. Розлади статевої ідентифікації.. Сутність сексуальних розладів Причини виникнення сексуальних розладів Фактори, що впливають на фізіологічний стан організму Вікові фактори сексуальних розладів Психологічні фактори сексуальних розладів Соціокультурні фактори сексуальних розладів Психопатологічні фактори сексуальних розладів Основні види сексуальних розладів Порушення сексуального життя чоловіка Порушення сексуального життя жінки Порушення сексуального життя обох статей Порушення статевої ідентифікації (транссексуалізм) Дослідження структури особистості сексологічного хворого.

- 1.Келли Г. Основы современной сексологии. – СПб., Харьков, 2000.
- 2.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312
3. Кришталь В.В. Сексуальная гармония супружеской пары. Харьков, НПФ "Велес", 1996. - 160 с.
4. Кришталь, В.В. Сексология : [руководство для врачей] : учебное пособие / В.В. Кришталь, С.Р. Григорян. – Москва : Пер Сэ, 2002. – 879 с.

5. Ворник Б. М. Практические подходы к классификации нарушений сексуальной функции у мужчин. Лекция для врачей / Б. М. Ворник // Здоровье мужчины. - 2014. - № 4. - С. 13-17

Тема 6. Психосексуальний розвиток та статеві соціалізація.

Психосексуальний розвиток. Періодизація психосексуального розвитку. З. Фрейда, Е. Еріксона, Г. Васильченка, У. Мастерса. Етапи формування і прояви сексуальності. Етапи психосексуального розвитку за У. Мастерсом і В. Джонсон. Дитяча сексуальність. Сексуальність підлітків. Сексуальність дорослої людини. Стадії індивідуальної еволюції лібідо: понятійна, романтична, еротична, сексуальна, зрілої сексуальності. Етапи психосексуального розвитку за Г.С. Васильченком. Парапубертат. Статева ідентифікація. Препубертат. Статева стереотипізація. Пубертат. Підліткові поведінкові реакції. Формування скерованості потягу. Перехідний період розвитку сексуальності. Сексуальний ексцес. Умовно-фізіологічний ритм. Період зрілої сексуальності. Інволюційний період. Менопауза. Клімактеричний період. Поняття статі та статево-рольових стереотипів.

1. Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
2. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2003. - 312
2. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.: Академвидав, 2009. - 304 с.
3. Кришталь, В.В. Сексологія : [руководство для врачей] : учебное пособие / В.В. Кришталь, С.Р. Григорян. – Москва : Пер Сэ, 2002. – 879 с.
4. Ворник Б. М., Женская сексология и сексопатология [Электронный ресурс] / Б. М. Ворник [и др.] - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2017. - 432 с. - ISBN 978-5-9704-4254-8 - Режим доступа: <https://www.rosmedlib.ru/book/ISBN9785970442548.html>

Тема 7. Терапія сексуальних розладів.

Методи терапії сексуальних розладів Основні принципи терапії сексуальних порушень Сімейні дисгармонії (дисгамії) Причини виникнення та динаміка сімейних дисгармоній Типи подружньої взаємодії Аналіз міжособистісних стосунків партнерів Загальна стратегія сімейної психотерапії Секс-терапія. Психотерапія сексуальних розладів. Структурний аналіз сексуальних розладів. Основні особливості та загальні принципи терапії сексуальних розладів. Особливості індивідуальної та подружньої терапії сексуальних розладів. П'ять шлюбних факторів за Г.С. Васильченком. Сімейно-сексуальні дисгамії. Сімейна психотерапія в реабілітації сексуальних розладів. Сучасні концепції сексуальної терапії. Види сексотерапії. Методики У. Мастерса, В. Джонсон, Х. Каплан, поведінкові та психодинамічні підходи. Психологічне дослідження при

визначенні стратегії та тактики терапії. Еротичні прийоми психотерапії сексуальних розладів. Роль психодинаміки в терапії сексуальних розладів.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Мастерс У.Г., Джонсон В.Е., Колодин Р.К. Основы сексологии. Пер. с англ.. – М.: Мир, - 1998.
- 3.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312

Тема 8. Модифікації секс-терапії.

Секс-коучінг. Фізіотерапевтичні методики. Психопрофілактика порушень сексуального здоров'я. Система та принципи психопрофілактики.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Мастерс У.Г., Джонсон В.Е., Колодин Р.К. Основы сексологии. Пер. с англ.. – М.: Мир, - 1998.
- 3.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312

Тема 9. Психотерапевтичні підходи.

Модель терапії сексуальних проблем в гештальт підході. Робота з сексуальністю в клієнт-центрованій психотерапії по К. Роджерсу. Тілесно-орієнтована психотерапія в роботі з сексуальністю. Інтегративний підхід в сексологічній практиці.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Мастерс У.Г., Джонсон В.Е., Колодин Р.К. Основы сексологии. Пер. с англ.. – М.: Мир, - 1998.
- 3.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312

Тема 10. Можливості застосування методик з різних психотерапевтичних напрямків в клінічній практиці.

- 1.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 2.Мастерс У.Г., Джонсон В.Е., Колодин Р.К. Основы сексологии. Пер. с англ.. – М.: Мир, - 1998.
- 3.Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312

Тема 11. Дослідження структури особистості сексуальних хворих та лікування сексуальних розладів.

- 1.Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2010.–159с.
- 2.Статеві розлади. Под ред. Й.М.Аптера, Київ, “Здоров’я”,1974,–376с.
- 3.Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
- 4.Мастерс У.Г., Джонсон В.Е., Колодин Р.К. Основы сексологии. Пер. с англ.. – М.: Мир, - 1998.

Тема 12. Статеве виховання та сексуальна просвіта.

Основні принципи статевого виховання та їх характеристика. Статеве виховання та сексуальна просвіта. Основні принципи статевого виховання та їх характеристика. Основні методи та прийоми статевого виховання.

1. Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л.Н. Акімова. - Одеса: СМІЛ, 2005. – 198с.
2. Формування сексуальної культури молоді / [Балакірева О.М., Галустян Ю.М., Корегін О.Я. та ін.] – К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, Український ін-т соціальних досліджень, 2004. – 132 с.

3. Статеве виховання. Навчальний посібник з питань здійснення статевого виховання дітей від народження до юнацького віку. – Миколаїв: «Прінт-Експрес», 2010;

Доступно за посиланням: <http://www.refmaniya.org.ua/psycholog-ya/shlyachi-ta-prinsipi-zdysnennya-statevogo-vichovannya>

Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання поточної навчальної діяльності. У процесі вивчення дисципліни використовуються такі види контролю: Початковий контроль студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку теоретичного матеріалу, методом фронтального усного опитування. Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях і включає якість засвоєного матеріалу, що охоплюється темою практичного заняття, а також сумлінністю студента в роботі на практичних заняттях. Проміжний контроль проводиться в письмовій формі (самостійна робота). Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінки з дисципліни виставляються з урахуванням поточних оцінок та підсумкової оцінки. Максимальна кількість балів при вивченні дисципліни 100 балів.
Вимоги до письмової роботи	Письмової (контрольна) робота студента базується на основних питаннях лекційного курсу та питаннях винесених на самостійне опрацювання. Питання повинні бути розкриті на достатньому рівні.
Семінарські заняття	Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни з проблем сексуальності людини і сексуальних відносин між людьми, методами дослідження чоловічої і жіночої сексуальності, формувати сексуальну культуру, установки і цінності на основі сучасних наукових знань з психології сексуальності, які дадуть можливість зберегти своє сексуальне і репродуктивне здоров'я, а також вміння застосовувати на практиці психотерапевтичні методики у роботі з сексуальністю.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для допуску до підсумкового контролю (залік) студент повинен мати оцінки (відмінну/добру/задовільну) на семінарських заняттях – мінімум 10 балів; отримати мінімальний задовільний бал за самостійну роботу - мінімум 10 балів, отримати мінімальний задовільний бал за написання контрольної роботи – мінімум 20 балів, а також засвоїти матеріали, що винесені на самостійне опрацювання – мінімум 10 балів. Мінімальний сумарний бал для допуску до підсумкового контролю з дисципліни – 50 балів.

Політика курсу

Політика курсу «Психотерапія у роботі з сексуальністю» передбачає відвідування лекційних та семінарських занять, передачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, підготувати презентацію, написати самостійну роботу у письмовій формі). У випадку невиконання навчального плану з дисципліни або незадовільної оцінки на заліку студент має можливість передати заліку за талоном №2, у разі незадовільної оцінки пропонується передача за талоном №3 з комісією. Якщо спроби не дали позитивного результату, викладач пропонує студентіві повторне вивчення дисципліни.

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психосексуальний розвиток. Сексуальна норма і патологія. Статева конституція.	2
2	Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	2
3	Розвиток та статева соціалізація. Поняття статі та статево-рольових стереотипів. Формування статі.. Етапи формування і прояви сексуальності. Етапи психосексуального розвитку за У.Мастерсом і В. Джонсон.	2
4	Види сексуальної поведінки. Гетеро-сексуальність, гомо-, бсексуальність. Секс наодинці.	2
5	Сексуальна агресія. Інцест. Сексуальні девіації. Розлади статевої ідентифікації.	2
11	Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади. Сексуальна дисфункція..	2
6	Чотирьохфакторна система сексуального здоров'я.. Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади	2
7	Модифікації секс-терапії. Секс-коучінг. Фізіотерапевтичні методики.	2
8	Основні принципи статевого виховання та їх характеристика. Основні методи та прийоми статевого виховання.	2
Всього		18

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психосексуальний розвиток. Сексуальна норма і патологія. Статева конституція.	4
2	Репродукція. Попередження вагітності. Безпліддя, його види і причини. Допоміжні засоби репродукції	2
3	Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія	4

	подружньої пари.	
3	Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	2
4	Компоненти сексуальної гармонії подружньої пари: соціально-психологічна, психологічна, сексуально-поведінкова, сексуально-фізіологічна взаємна адаптація.	4
5	Механізми психологічного захисту при сексуальній дисгармонії подружньої пари. Варіанти сексуальної дисгармонії подружньої пари.	6
6	Захворювання, що передаються статевим шляхом. СНІД.	2
7	Сексуальна агресія. Інцест.	2
16	Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади. Сексуальна дисфункція.	4
8	Сучасні погляди на причини та умови розвитку розладів статевої ідентифікації.	4
9	Методи дослідження пацієнтів з РСІ. Клінічна та соціально-психологічна оцінка транссексуалізму.	4
10	Психотерапія сексуальних розладів. Сексуальна терапія.	4
11	Структурний аналіз сексуальних розладів. Основні особливості та загальні принципи терапії сексуальних розладів.	4
12	Особливості індивідуальної та подружньої терапії сексуальних розладів. Сімейно-сексуальні дисгамії. Сімейна психотерапія в реабілітації сексуальних розладів.	2
13	Сексуальність і культура. Соціокультурний підхід в сексології. Відображення поглядів на сексуальність в міфології.	2
14	Транскультуральні відмінності у ставленні до сексуальності. Сексуальні символи в традиціях, звичаях, обрядах, фольклорі, літературі, мистецтві.	2
15	Особливості сексуальних норм різних часів та народів. Сучасні особливості ставлення до сексуальності	2
	Разом	54

Методи навчання

1. Лекція (лекція-бесіда, лекція-дискусія). В ході лекцій за характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та частково-пошуковий метод.
2. Семінарські заняття, які включають семінари-повторення і систематизації знань та семінари вивчення нового матеріалу. За формою проведення - семінар-бесіда; семінар-обговорення (реферативний).

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою: максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується заліком, становить: за поточну успішність – до 100 балів.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни оцінюється за десятибальною шкалою. Студент повинен отримати мінімум три оцінки. Якщо оцінок більше, враховуються найвищі. Якщо оцінок менше, сума буде меншою. Таким чином заохочуємо студента до активності і підвищення успішності.

За семестр студент набирає до 100 балів. Якщо за семестр набрано більше 50 балів, залік ставимо «автоматично». Якщо балів набрано менше, студент приходиться на залік. Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме відповідний поточний контроль – 0 балів.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. Федик О.В. «Психологічні основи сексуальності» матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2010. – 159 с.
2. Федик О.В. Сексологія: словник-довідник / Упорядник О. В. Федик. – Івано-Франківськ: НАІР, 2012. – 225 с.
3. Fedyk O. Modern Teenager (Highlander) and Sex (Сучасний підліток і секс) Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National Universiti/ Volume 1, Number 2,3 – 2014. - P.60-64
4. Федик О.В. До проблеми сексуальної культури. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2014. Вип. 18. С. 157-163.

5. Fedyk O. Sexual culture of youth as a psychological problem. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.-Івано-Франківськ:Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імен Василя Стефаника», 2015.-Вип.20.-Ч.2.-С. 227-232 .
6. Лютак О., Федик О. Щастя як соціально-психологічний феномен. Збірник наукових праць : психологія. – Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019.- Вип. 24. - С.68-76
7. Федик О.В. «Психологічні основи сексуальності» матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ,2019.(доповнене) – 181 с.

Рекомендована література

1. Адлер А. Любовные отношения и их нарушения // Очерки по индивидуальной психологии / http://psychol.ras.ru/ippp_pfr/j3p/20010410/20010410a/htm
2. Акимова Л. Н. Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
3. Аккерман Д. Слагаемые страсти: чувственная сторона любви / Любовь в истории. – М., 1995.
4. Берн Э. Секс в человеческой любви. М, 1990.
5. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
6. Бэрн Э. Секс в человеческой любви. – М., 1991.
7. В поисках сексуальности: Сборник статей / Под ред. Е. Здравомысловой и А. Темкиной. – СПб., 2002.
8. Brehm Sh. Intimate relationships. - McGraw-Hill, Inc.1985. – 461p.
9. Вейнингер О. Пол и характер. Мужчина и женщина в мире страстей и эротики. Пер. с нем. – М.: Форум XIX – XX – XXI, 1991. – 192 с.
10. Ворник Б.М. Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
11. Горошко Е.И., Холод А.М. Антропоцентризм экспрессивной стилистики транссексуалов:/Материалы конференции - Ростов-н/Д, 1995.С 24-26.
12. Гульма Б. Л. Сексуальные преступления. - Харьков: НМЛ "Рубикон", 1994. –272 с.
13. Діденко С.В.Психологія сексуальності та сексуальних стосунків К.:Арістей, 2003
14. Завилянський, В.М. Блейхер, И.В., Крук, Л. И., Завилянская. Справочник по сексологии - 2-е изд., перераб. и доп. -К.: Выща школа, 1989. - 311 с.
15. Здравомыслова Е., Темкина А. Анализ нарратива: возможности реконструкции сексуальной идентичности // В поисках сексуальности: Сборник статей / Под ред. Е. Здравомысловой и А. Темкиной. – СПб.: Изд-во Д. Буланин. 2002. – С. 549-558.
16. Зимбардо Ф. Секс и застенчивость / Застенчивость. – М, 1991.
17. Имелинский К. Сексология и сексопатология. Пер. с польск. М., 1986.
18. Каган В.Е. Воспитателю о сексологии. – М., 1991.
19. Каган В.Е. Психосексуальное воспитание детей и подростков. – Ленингр., 1990.
20. Каплан Х.С. Сексуальная терапия. – М., 1994.
21. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
22. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
23. Кемпер И. Практика сексуальной психотерапии. Т. 1 – М.: АО Издат-я группа «Прогресс» - «Культура», 1994.
24. Коллонтай А. Любовь и мораль. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С. 31 – 42.
25. Кон И.С. Введение в сексологию: Учебное пособие. - М.: Олимп, ИНФРА-М, 1999.

26. Кон И.С. Вкус запретного плода. Сексология для всех. М., 1998.
27. Кон И.С. Лунный свет на заре. – М., 1988.
28. Кон И.С. Психология ранней юности. – М., 1989.
29. Кон И.С. Сексуальная культура в России: клубничка на березке. М., 1997.
30. Крафт-Эбинг Р. фон. Половая психопатия, с обращением особого внимания на извращение полового чувства. Пер. с нем. – М.: Республика, 1996. - 591 с.
31. Крафт-Эбинг Р. Сексуальные катастрофы. – Минск, 1994.
32. Кришталь В. А., Гульман Б.Л. Сексология. Т. 1. Нормальная сексология. Харьков, 1997.
33. Кришталь В.В. Сексуальна гармонія подружньої пари. – К., 1990.
34. Кришталь В.В. Сексологія. Харків; Фоліо, 2008
35. Кушнирук Ю.И., Щербаков А.П. Популярно о сексологии. – Киев, 1988.
36. Лев-Старович З. Секс в культурах мира. Пер. с польск. М., 1991.
37. Лем С. Секс и культура // Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С.178 – 210.
38. Література
39. Лоуэн А. Мужская и женская сексуальность / Любовь и оргазм. – М., 1997.
40. Лоуэн А. Секс и любовь. Любовь и секс / Любовь и оргазм. – М., 1997.
41. Люшер М. Сигналы личности. – Воронеж, 1993.
42. Мантегацца П. Любовь рода человеческого. М., 1999.
43. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Основы сексологии. М., 1998.
44. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Мастерс и Джонсон о любви и сексе.: В 2 т. Пер. с англ. СПб., 1991.
45. Общая сексопатология. Руководство для врачей / Под ред. Г.С. Васильченко. – М.: Медицина, 2005. – 512 с.
46. Персональный сайт И.С.Кона <http://sexology.narod.ru/>
47. Психология и психоанализ сексуальности / Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002.
48. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко / <http://www.myword.ru>
49. Райх В. Сексуальная революция – СПб., 1997.
50. Ревеншторф Д. Расстройства отношений и сексуальные расстройства / Клиническая психология // Под ред. Ф. Пере. – СПб., 2004. – С. 1220-1255.
51. Розин В. Психика и телесность / Психология и психоанализ сексуальности // Под ред. Райгородского Д.Я. – Самара, 2002.
52. Розин В., Шапинская Р. Природа любви. – М., 1993.
53. Русский медицинский сервер <http://www.rusmedserv.com/psychsex/>
54. Сексология / Под науч. Ред. Д.Н. Исаева. – СПб.: Питер, 2001. 512с.: ил. – (Серия «Хрестоматия по психологии»). Раздел 1. Сексология: история, теория, методы исследования. С. 17 – 125.
55. Сексология. Энциклопедический справочник по сексологии и смежным наукам. Минск, 1993.
56. Сексология: Хрестоматия / Под науч. ред. Д.Н. Исаева. – СПб., 2001.
57. Сексопатология: Справочник / Под ред. Г.С. Васильченко. – М., 1990.
58. Сосновский А. Лики любви. – М., 1992.
59. Старович З.-Л. Судебная сексология. – М.: Юридическая литература. –1991.
60. Фанти С. Сексуальность. Отношение между сексуальностью и агрессивностью / Микропсихоанализ. – М., 1991.
61. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение.- СПб.: Питер, 2001. Гл. 5, С. 147 – 171.
62. Философия любви.: В 2 т. Под общей ред. А.А. Горского, сост. А.А. Ивин. М., 1990.

63. Фрейд З. Три очерка по теории сексуальности // Психология бессознательного: Сб. произведений / Сост. М.Г. Ярошевский. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с.
64. Фрейд З. «Культурная» сексуальная мораль и современная нервозность / Психология и психоанализ сексуальности // Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002.
65. Фрейд З. Очерки по теории сексуальности // Я и Оно: Сочинения. – М.: ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс; Харьков: Изд-во «Фолио», 1999, С.529 – 709.
66. Фуко М. Супружеские узы / История сексуальности. – М., 1993.
67. Хорни К. Запрещённая женственность – фригидность / Женская психология. – СПб., 1993.
68. Хорни К. Роль сексуальности в невротической потребности в любви / Невротическая личность нашего времени. – М., 1993.
69. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000, Гл. Психология сексуальности. С.392 – 460.
70. Шопенгауэр А. Метафизика половой любви. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С.123 – 150.

15. Інформаційні ресурси

1. Персональный сайт И.С.Кона [http:// sexology. narod.ru](http://sexology.narod.ru)
2. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье” [http://autoeros.stealth. ru](http://autoeros.stealth.ru)
3. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко / <http://www.myword.ru>
4. Русский медицинский сервер <http://www.rusmedserv.com/psychsex/>
5. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье” <http://autoeros.stealth.ru/>